

FÖRDJUPNING – Riksbankens stresstest av bankers kapital – en uppdatering

Riksbanken använder stresstester av bankers kapital för att uppskatta hur en banks ekonomiska situation påverkas under stressade förhållanden. Det är viktigt för att bedöma vilken kapacitet banker har att förse ekonomin med krediter om den ekonomiska utvecklingen försämras. Med utgångspunkt i två olika scenarier visar Riksbankens stresstest att kreditförlusterna skulle kunna öka betydligt för de fyra storbankerna⁵⁵ i Sverige om produktionen och huspriserna faller påtagligt och arbetslösheten stiger. I det allvarligare scenariot skulle kreditförlusterna kunna innebära en ökad risk för att kreditförsörjningen i ekonomin påverkas negativt. I ett sådant läge kan både banker och myndigheter behöva vidta åtgärder för att stötta kreditförsörjningen.

Riksbankens stresstester bygger på ett flertal antaganden

Riksbankens stresstest av banksektorns kapital är ett så kallat top down-stresstest, vilket innebär att alla beräkningar utförs av Riksbanken.⁵⁶

I stresstestet ligger ett flertal modeller till grund för beräkningarna.⁵⁷ Dessa modeller beskriver hur olika poster i bankernas resultat- och balansräkningar kan påverkas av ekonomisk och finansiell stress. Modellerna visar hur kapitalrelationerna i banksektorn kan utvecklas i olika scenarier. Modellen för kreditförluster baseras främst på historiska samband mellan banksystemets kreditförluster och bland annat utvecklingen av huspriser, arbetslöshet, räntor samt företagets och hushållens skulder som andel av BNP.

I Riksbankens stresstest finns det också separata modeller för räntenetto och provisionsnetto. I dessa modeller förklaras bankernas räntenetto och provisionsnetto av olika makroekonomiska och bankspecifika variabler. Därtill finns det två mekanismer som tar hänsyn till spridningseffekter som kan uppstå i det finansiella systemet.

Stresstestet är inte en prognos

Riksbankens stresstest beaktar inte att bankerna under scenariot kan göra förändringar i sina affärsmodeller eller på olika sätt agera för att minska sina kreditförluster. Stresstestet antar inte heller tänkbara

myndighetsåtgärder.⁵⁸ Resultaten av stresstestet ska därför inte ses som en prognos på kreditförluster eller kapitalrelationer. Stresstestet är i stället en analys av bankernas kapitalstyrka med utgångspunkt i dagens balansräkningar och under de specifika förutsättningar som antas i de olika scenarierna. Även om man ska vara försiktig med att dra starka slutsatser från enskilda analyser kan de ändå vägleda såväl banker som myndigheter i hur de kan behöva agera under olika stressade förhållanden.

Olika modeller ger olika resultat

Den modell som används i Riksbankens stresstest för att uppskatta kreditförluster är känslig för vilka variabler som inkluderas och vilken historik som beaktas. I modellen påverkar husprisernas utveckling i stor utsträckning hur bankernas kreditförluster utvecklas. Detta innebär dock inte att kreditförlusterna i huvudsak kommer från bolån, utan huspriserna fungerar snarare som en indikator för den generella utvecklingen i ekonomin, framför allt fastighetspriser. Riksbankens data över bankernas kreditförluster sträcker sig tillbaka till slutet av 1980-talet och inkluderar således bankkrisen i början av 1990-talet. Under den krisen gjorde bankerna betydande kreditförluster och svensk ekonomi hade stora och långvariga problem. Metoder där huspriser inte ges lika stor vikt och där 1990-talet inte beaktas i samma utsträckning ger typiskt sett väsentligt lägre kreditförluster för bankerna.

⁵⁵ Med de fyra storbankerna avses i denna fördjupning Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank. I stresstestet inkluderas de fyra bankerna på koncernnivå.

⁵⁶ Detta skiljer sig från så kallade bottom up-stresstester i vilka bankerna själva utför beräkningarna. Detta innebär att bottom up-stresstester bygger på mer granulär data och kan ta hänsyn till fler institutspecifika egenskaper än ett top down-stresstest.

⁵⁷ Se D. Buncic, J. Li, P. van Santen, P. Wallin och J. Winstrand, Riksbankens metod för stresstester av bankers kapital, *Staff Memo* maj 2019. Sveriges riksbank.

⁵⁸ Det handlar om åtgärder för att både undvika att hamna i resolution och underlätta hanteringen om resolution ändå skulle bli oundviklig. I resolution kan myndigheter exempelvis enligt krishanteringsramverket (BRRD), som ett led i resolutionen, låta delar av bankers skulder bära förlusterna genom att använda det så kallade skuldnedskrivningsverktyget. Det innebär att vissa av bankens långgivare får sina fordringar nedskrivna eller omvandlade till aktier i banken.

Två ekonomiska scenarier ligger till grund för stress-testerna

Förutom de modeller som har beskrivits ovan ligger även ekonomiska scenarier till grund för beräkningarna. Givet den stora osäkerheten om utvecklingen framöver publicerade Riksbanken i den penningpolitiska rapporten i april två möjliga framtida makroekonomiska scenarier (A respektive B) som sträcker sig till slutet av 2022.⁵⁹ I denna fördjupning uppskattas hur kreditförlusterna skulle kunna utvecklas för de fyra storbankerna i Sverige i dessa två scenarier och hur det påverkar bankernas kapitalrelationer. Utöver de antaganden om scenarierna som redogörs för i den penningpolitiska rapporten görs ytterligare antaganden i stresstesterna, bland annat vad gäller hur huspriser och aktiemarknaden utvecklas (se tabell 3 och tabell 4). Det innebär att scenarierna som stresstestet baseras på inte fullt ut kan jämföras med de som finns i den penningpolitiska rapporten.

Betydande stress i scenarierna

De två scenarierna, scenario A (se tabell 3) respektive scenario B (se tabell 4), innefattar olika grad av makroekonomisk stress.⁶⁰ I scenario A minskar BNP kraftigt under 2020, för att sedan återhämta sig snabbt under de två efterföljande åren. Arbetslösheten blir högre under 2020-2021 för att sedan falla tillbaka något under 2022. Därtill antas i stresstestet att tillgångspriserna, det vill säga hus- och aktiepriser, sjunker under 2020 varefter huspriser återhämtar sig långsamt medan aktiepriser återhämtar sig snabbare.

Tabell 3. Scenario A

	2020	2021	2022
BNP	-6,9	4,6	5,0
Huspriser*	-9,5	0,5	4,2
Inflation	0,6	1,5	1,6
Arbetslöshet	8,8	9,0	8,2
Aktiepriser*	-20	18,8	5,3

Anm. BNP, huspriser och aktiepriser anges som årlig procentuell förändring. Inflation anges som årlig procentuell förändring i prisindex. Arbetslöshet anges i procent. De variabler som har asterisk i tabellerna är sådana som inte ges av scenarierna i den penningpolitiska rapporten. I modellen för stresstesterna antas att bankerna delar ut vinst till aktieägarna så länge de går med vinst och inte bryter mot kapitaltäckningsbuffertarna (se D. Buncic, J. Li, P. van Santen, P. Wallin och J. Winstrand, Riksbankens metod för stresstester av bankers kapital, *Staff Memo* maj 2019. Sveriges riksbank). Detta gäller också för vinst från 2019.

Källa: Riksbanken

I det andra scenariot, scenario B, blir förloppet mer utdraget och BNP faller mer under 2020 och återhämtningen blir långsammare. Arbetslösheten stiger mer under de två första åren men faller, precis som i scenario A, tillbaka under 2022. I stresstestet faller huspriser och

aktiepriser mer i scenario B än scenario A och återhämtar sig långsammare. Sammantaget beskriver scenario B ett mer utdraget förlopp med en större ekonomisk nedgång än scenario A. I stresstestet antas att riskpremierna ökar och att utlåningstillväxten är noll.

Tabell 4. Scenario B

	2020	2021	2022
BNP	-9,7	1,7	5,4
Huspriser*	-14,8	-13,4	7,2
Inflation	0,6	1,3	1,4
Arbetslöshet	10,1	10,4	9,3
Aktiepriser*	-30	14,3	18,8

Anm. Se anmärkningen i tabell 3.

Källa: Riksbanken

Kreditförluster påverkar resultaten i stor utsträckning

I båda scenarierna gör bankerna betydande kreditförluster, även om de i scenario B blir mer än dubbelt så stora i absoluta tal (se tabell 5). I scenario B faller huspriser (som approximerar fastighetspriser generellt) mer än i scenario A, vilket i stor utsträckning förklarar att kreditförlusterna blir större. Bankernas intjäning sjunker något jämfört med startläget 2019.⁶¹ Att intjäningen blir något lägre i scenario B än scenario A beror bland annat på sämre makroekonomisk utveckling och större börsfall. I scenario A är bankernas bruttosoliditet oförändrad jämfört med 2019. Däremot faller kärnprimärkapitalrelationen något eftersom bankernas riskvägda tillgångar ökar genom att utlåningsstocken bedöms vara mer riskfylld.⁶² I scenario B faller bankernas bruttosoliditet till 3,4 procent och kärnprimärkapitalrelation till 11,1 procent.

Tabell 5. Resultat

	Scenario A	Scenario B
Intjäning före kreditförluster (miljarder kronor)	253	231
Totala kreditförluster (miljarder kronor)	201	476
Bruttosoliditet, 2019 och sista perioden i scenariot (procent)	5,2 / 5,2	5,2 / 3,4
Kärnprimärkapitalrelation, 2019 och sista perioden i scenariot (procent)	17,1 / 15,7	17,1 / 11,1

Anm. Se anmärkningen i tabell 3.

Källa: Riksbanken

Stresstestet indikerar att bankerna har god förmåga att hantera en makroekonomisk utveckling som den i scenario A, där den ekonomiska återhämtningen är förhållandevis snabb och fallet i huspriserna är måttligt. I scenario B, där den ekonomiska återhämtningen blir utdragen och huspriserna faller mer blir påverkan på bankernas kapitalrelationer betydligt större. Men även i

⁵⁹ Se *Penningpolitisk rapport*, april 2020. Sveriges riksbank.

⁶⁰ Scenarierna är betingade på vissa generella ekonomisk-politiska åtgärder som vidtagits av myndigheter, se *Penningpolitisk rapport*, april 2020. Sveriges riksbank.

⁶¹ Beräkningarna i stresstestet utgår från fjärde kvartalet 2019 på grund av att det är det sista datum för vilket det finns utfallsdata för alla variabler. Beräkningarna tar

därmed inte hänsyn till de resultat bankerna har rapporterat för första kvartalet 2020.

⁶² De två första åren ökar bankernas riskvägda tillgångar till följd av högre kreditrisk med 7,5 procent per år.

detta scenario ligger bankernas kapital över regelverkens minimikrav.⁶³

Antaganden är viktiga för resultaten

Stresstestet utgår från några förenklade antaganden, exempelvis att bankernas utlåningstillväxt är noll under scenariot och att bankerna gör aktieutdelning om de gör vinst. Om utlåningen hade ökat skulle bankernas kapitalrelationer ha blivit lägre. Om bankerna inte hade antagits dela ut sina vinster skulle kapitalrelationerna istället ha blivit högre.

Det kan också vara av intresse att jämföra resultaten i tabell 5 med resultaten från de stresstester som Riksbanken publicerade i rapporten *Finansiell stabilitet 2019:1*. De uppskattade kreditförlusterna blir lägre i detta stresstest än i det från 2019.⁶⁴ Stresstestet från 2019 baserades på scenarier från Europeiska bankmyndighetens (EBA) stresstester. Skillnaden i resultaten kan till stor del förklaras av husprisutvecklingen, som utvecklas betydligt sämre i EBA:s scenario än i de scenarier som beskrivs i tabell 3 och tabell 4.

Viktigt med fortsatt god kreditförsörjning

Det finns en betydande osäkerhet kring resultaten från stresstesterna, dels vad gäller scenarierna, dels vad gäller de antaganden som görs i modellerna.⁶⁵ De makroekonomiska utfallen framöver kan bli både bättre och sämre än vad som antas i de två scenarierna. Dessutom kan de olika scenarierna i verkligheten påverka banksektorn både mer och mindre än vad som förutsätts i stresstestmodellerna.

Sammantaget påverkas bankerna mer negativt i scenario B än i scenario A. Om bankernas kapitalrelationer skulle minska motsvarande det som beskrivs i scenario B skulle kreditförsörjningen kunna påverkas negativt. Även om bankernas kapital i scenariot överstiger minimikraven så kan ändå enskilda banker välja att minska sin utlåning för att kompensera för ökade kreditförluster. Det är viktigt att bankerna i ett sådant läge gör vad de kan för att tillhandahålla tillräckligt med krediter till företag och hushåll. Riksbanken anser att de buffertar som bankerna har byggt upp i goda tider kan användas om det skulle behövas (se kapitlet "Sammanfattande stabilitetsbedömning"). Bankerna kan även vidta andra åtgärder för att förbättra sin kapitalsituation, till exempel att begränsa eventuella utdelningar till aktieägarna.

Om den ekonomiska återhämtningen tar lång tid och bankernas utlåningskapacitet försämras kan dock ännu

fler åtgärder behövas. I ett sådant läge kan det behövas ytterligare offentliga åtgärder för att ge stöd åt kreditförsörjningen och för att hantera problem inom banksektorn. Riksbanken är redo att bidra genom att tillhandahålla den likviditet som behövs såväl nu som om situationen skulle förvärras.

⁶³ I stresstestet redogörs för bankernas samlade kapitalsituation och olika banker påverkas olika mycket i stresstestet.

⁶⁴ I stresstestet i *Finansiell stabilitet 2019:1* blev bankernas totala kreditförluster 771 miljarder kronor.

⁶⁵ För mer information om vilka antaganden som görs i modellen se Stresstester av bankers kapital. Fördjupning i *Finansiell stabilitet 2019:1*. Sveriges riksbank.